

Højskoleforstander

Povl Hansen.

20. Oktbr. 1856—21. Aug. 1934.

Den 21. August 1934 døde Povl Hansen. Budskabet om hans Død fremkaldte Vemod i mange Sind. Han havde fyldt en stor Plads i Vallekilde, hvor hans Manddomsgerning faldt. Og ud over det ganske Land var han gennem sin Lærervirksomhed, ved sine Foredrag og ved sine skriftlige Arbejder blevet en kendt Mand. Bedst kendt var han dog i Holbæk Amt, hvor han paa mange Maader var kommen i Forbindelse med Amtets Beboere. Hans lange Virksomhed i Vallekilde bragte ham i Berøring med en Mængde Mennesker fra næsten alle Samfundslag, jævn og ligetil som han altid var i al sin Færd.

Poul Hansen blev født i Sødinge ved Ringe paa Fyn den 20. Oktober 1856. Faderen var en velstaaende Gaardmand, og baade Faderen og Moderen var betydelige Personligheder. Hans Barndom var lys og lykkelig. Hjemmet var gennem Præsten Vilh. Birkedal stærkt paavirket i grundtvigsk Retning. Som Barn oplevede han den vældige Brydning i Ryslinge, da Birkedal i 1864 paa Grund af en Strid med Regeringen blev afsat fra sit Embede; og Povl Hansens Morbroder blev Formand for den om Birkedal dannede Valgmenighed.

Som Barn kom Povl Hansen i Sødinge Friskole, hvor Knud Rasmussen, en af Kolds ivrigste Disciple, var Lærer. Denne Skolegang fik den største Betydning for ham. Igenem denne fik han en varig Kærlighed til den grundtvigske Friskole, og han omtalte altid Knud Rasmussen med den største Højagtelse. Knud Rasmussen forstod i en sjælden Grad at fortælle Historie, og denne Fortælling greb den opvakte Dreng saa stærkt, saa han derigennem fik den første stærke Paavirkning til selv at blive Historiker. Som Barn fik han ogsaa et uforglemmeligt Minde om Dannevirkes Rømning i 1864, selv om han ikke forstod Betydningen deraf. Han saa Forældrenes Sorg. Han saa sin Fader græde, noget, han aldrig før havde set.

Som ældste Søn ønskede Forældrene, at Povl Hansen skulde være Bonde, og en Tid var han vist i Tvivl om, hvad Vej han skulde gaa, indtil han en Dag mødte Ernst Trier; da blev Terningerne kastede, og han valgte at blive Højskolelærer og Historiker. Efter endt Uddannelse blev han Lærer paa Vallekilde Højskole. I 1890 blev han gift med Sigrid Trier.

Da Højskolegerningen ikke helt optog hans Tid, opholdt han sig en Del af Aaret i København, hvor han studerede Historie. Her var han saa lykkelig at træffe Samtidens betydeligste Historiker, A. D. Jørgensen. Denne Mand fattede Godhed for den unge Højskolelærer og opdagede, hvilke udmærkede Evner han havde som Histo-

riker, tænkte vist ogsaa alvorligt paa at faa ham knyttet til et af vore Arkiver, en Plan, der maatte opgives, da Ernst Trier døde i 1893, og Povl Hansen maatte overtage hans Plads som Forstander for Vallekilde Højskole. Det var især Bondestandens Historie, han studerede, og her ydede han værdifulde Bidrag. Hans Skildringer »Bonde og Herremand« og »Jens Lange og hans Bønder«, trykt i 1891 i »Aar bog for Dansk Kulturhistorie« vakte i historisk interesserede Kredse Opmærksomhed. Afhandlingerne vidnede om en grundig Forsker og en dygtig Fortæller. Disse Arbejder er endnu saa aktuelle, saa friske og fornøjelige, saa de burde drages frem igen.

Disse Ungdomsarbejder kom i mange Aar til at staa som et afsluttet Kapitel i Povl Hansens Liv. Som Forstander maatte han i mange Aar nedlægge Pennen. Men det betød jo ikke, at han maatte opgive Historien. Gen nem sine Foredrag paa Højskolen kom han til at øve en (historisk) Indflydelse, som vist blev betydelig større end den, som de fleste Historikere af Fag opnaar. Det var jo for Povl Hansen, men ogsaa for Vallekilde Højskole en heldig Ting, at han ikke alene kunde skrive, men ogsaa kunde tale, det sidste vel endda fuldt saa godt som det første. Naar han talte, kunde Fremstillingen faa en poetisk Flugt, som henrev især Ungdommen. Det blev ikke den nøgterne, tørre Historie, men et Maleri af hele den Sag eller den Tid, han skildrede. Alle, der har hørt ham tale om Folkeviserne, om Dronning Dagmar, vil mindes den levende, malende Maade, hvorpaa han fremstillede den døende Dronning og Kongens Ridt. Eller naar han talte om Niels Ebbesen. Videnskabeligt kunde der maaske indvendes baade det ene og det andet, men ingen kunde undgaa at blive grebet af Fremstillingen og faa et historisk Minde, der længe bevaredes.

Men var der en Aarrække, at Povl Hansen maatte afbryde sine historiske Studier, som han drev dem i Ungdommen, fik han dog Tid til i Aarenes Løb at udarbejde

en Del **Afhandlinger, der især er trykt i »Fra Vallekilde Højskole«**. Han ydede ogsaa et stort historisk Arbejde ved at udgive Triers Breve og Bøgerne om Trier og Vallekilde Højskole. Og endelig har han jo, hvad vi især her vil mindes, skrevet en Del Afhandlinger til »Historisk Samfunds Aarvog for Holbæk Amt«.

Povl Hansen var fra Begyndelsen i 1907 Medlem af »Historisk Samfund«, men først i 1909 blev han valgt ind i Bestyrelsen, en Plads, han indtog til sin Død. I Bestyrelsen var han Medlem af Udvalget, der redigerer Samfundets Aarvog. Ved Bedømmelsen af de mange Afhandlinger, der i Tidens Løb er fremkommen i Aarbogen, har han været en baade kyndig og retfærdig Mand. For lange og lærde Afhandlinger havde han ingen Smag. Som han selv forstod at tale og skrive folkeligt, holdt han altid paa, at det, der skulde gaa ud og læses i en jævn, folkelig Kreds, skulde være af en saadan Art, saa jævne Folk uden store historiske Forudsætninger kunde kendes ved det. Det, der for ham var Hovedsagen, var ikke at give Folk en Mængde historisk Viden, selv om det heller ikke var at foragte; men det, der altid betød mest, var at vække den jævne Mands og Kvindes Sans for Folkets Minder, og det gjaldt om at drage saa mange som muligt ind i Historiens Tryllekreds, saa de følte, at selv den jævreste Ting i Folkets Liv kunde være med til at danne et Helhedsbillede af den eller hin Tid.

Selv ydede han ogsaa Bidrag. Det betydeligste er »Lammefjordens Inddæmning«, et stort og grundigt Arbejde, som belønnes med Dansk historisk Fællesforenings Præmie. Han har skrevet om »Faarevejle Kirke og Jarlen af Bothwell«, om »Den gamle Landsby«, om »Lidt fra Vallekilde«, »Fra Nordvestsjælland«. Alt, hvad han skriver, er ikke alene solidt og historisk godt underbygget, men det er fremstillet jævnt og ligetil, saa det med Fornøjelse kan læses af alle. Derfor vil han ogsaa blive savnet af den Læsekreds, »Historisk Samfund« har.

Endelig maa vi dog nok fremhæve, at hans største Betydning for Holbæk Amt var den Gerning, han som Lærer øvede hjemme paa sin Skole i Vallekilde, og de mange Foredrag, han holdt, naar der udefra blev kaldt paa ham. Han var en af den frie Skoles allerbedste Mænd. Det var hans usvigelige Tro, at alt aandeligt Arbejde, der skulde faa virkelig Betydning, maatte ske i Frihed. Det havde han gennem Ernst Trier lært af Grundtvig. Derfor blev han den frie Skoles Talsmand, og derfor sluttede han sig stærkt og inderligt til Menighedslivet, som det levedes i de frie Kredse.

Paa Grund af en smertefuld Sygdom blev Povl Hansens sidste Dage svære; men uden at klage saa han med Frimodighed Døden i Møde. Den 21. August lukkede han sine Øjne, og den 27. blev han stedt til Hvile i det Trierske Gravsted i Vallekilde; mere end 1000 Mennesker fulgte ham til hans sidste Hvilested. Ved den store Fest, som efter Begravelsen holdtes paa Skolen, blev der fra mange Sider udtalt Tak for, hvad Povl Hansen havde virket. Og-saa Historisk Samfund bragte ham en Tak for trofast Arbejde gennem 25 Aar.

Jens Nylev.
